

ДУ 2 Д(84(49)44
Б12

ПИЛИП БАБАНСЬКИЙ

**ХТО ЖИВЕ
В
НАШОМУ
БУДИНКУ**

ПИЛИП БАБАНСЬКИЙ

47859

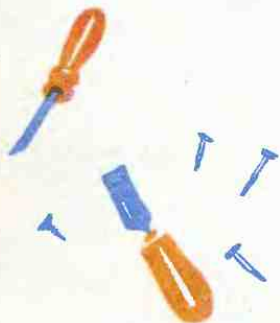
73

64801

ХТО ЖИВЕ
в
НОВОМУ
БУДИНКУ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ УРСР
КИЇВ-1960

Комітет по радіо-
мовленню і телебачен-
ню при Раді Міністрів
УРСР
Бібліотека

Δ 42
Б 12

НА НОВУ КВАРТИРУ

Тато прибіг додому радісно збуджений і трохи розгублений. Не роздягаючись, гукнув від порога:

— Збирайтеся швидше, переїжджаємо! Побіжу по машину!..

На нову квартиру Наталя переїхала вже увечері. Лише другого дня вийшла з татом у двір і роздивилася будинок, в якому вони поселилися.

— Ого, який величезний!— сказала вона.— Хто в ньому ще житиме?

— Люди житимуть,— відповів тато.

— А у них є хлопчики й дівчатка?

— Звичайно, є.

— А що їхні мами і тата роблять?

— У кожного з них своя робота.

— Яка?— все допитувалась Наталя.

— Та я ще й сам, донечко, не знаю, хто тут житиме. Ось вони всі переберуться сюди, ми з кожним будемо знайомитись і тоді дізнаємось, хто з них що робить. Гаразд?

— Гаразд.

КРАН ЗІПСУВАВСЯ

Ох ти ж, нечепура!
Ну така вже замазура — просто жах! — докоряла Наталя своїй ляльці. — Бач, як платтячко забруднила. Зараз я тобі його виперу.

В тому старому будинку, де Наталя жила раніше, всі виходили по воду з відрами до колонки, що стояла в дворі. А тут нікуди йти не треба: кран тільки крутнеш — і зашумить водичка!

Наталя так і зробила: пішла до умивальника, відкрутила кран — вода полилася з нього сильним струменем. Ой, цікаво як! Вона підставила руку — бризки полетіли вбік, на підлогу. «Попаде від мами», — подумала Наталя й закрутила кран. Далі таки знову відкрутила й заходилася прати блакитне

в білих квіточках ляльчине плаття. Намилить — і під кран. Ще намилить — і знов прополоще.

Ну, мабуть, досить.

Спробувала Наталя закрутити кран, а він не закручується. Вона й сюди його покрутить, вона й туди — ще дужче ллється вода!

Злякалася Наталя, стоїть та тільки розгублено дивиться, як вода з шумом наповнює раковину.

А тут мама якраз з магазину повернулася.

— Ти навіщо це так відкрутила?— питає Наталю.

— Він... Я не можу закрутити,— лепече дівчинка.

Кинулась мама до крана — теж нічого не вдіє. По-кликала тата.

Взявся й він крутити, а воно ще гірше: вода з крана так і дебентить, так і періщить! Ще трохи — і переповнить раковину, поллється на підлогу. Що тут робити?

Добре, що в цей час сусідка постукала, Галина Семенівна. Дізналася вона про кран та й каже:

— А мій брат якраз працює у «Водоканалізації» слюсарем. Ось я покличу його.

Побігла сусідка. Тато з мамою тим часом вичерпують воду з раковини каструлями та у ванну виливають. Наталя теж хоче допомагати, підступає до раковини з своїм маленьким відерцем.

— Наробила шкоди, а тепер ще й заважаєш тут!— сердиться мама.

Аж ось повернулась Галина Семенівна з своїм братом — слюсарем. А він — худорлявий, меткий. В руках у слюсаря великий розвідний ключ.

— Що тут у вас трапилось?— питає.

— Ось, Васильку, кран у них зіпсувався,— каже Галина Семенівна.—Допоможи сусідам.

Поглянув слюсар на кран, заспокоїв:

— Зараз полагоджу. Воду тільки перекрию.

Спустився в підвал, закрутив головний кран на трубі, по якій вода йде в усі квартири. В кухні вода перестала текти.

Тоді слюсар великим своїм ключем відкрутив несправний кран, розібрав його, розглядає.

— Наталю не лайте,— каже,— вона не винна. Тут сальник не годиться. Зараз я новий зроблю.

Вирізав із шматочка шкіри кружечок, вставив усередину. Потім різьбу на крані обмотав клоччям, туго закрутив кран на місце. Сходив у підвал, ще раз піднявся в квартиру. Відкрутив

кран — у ньому спочатку забулькало, заприскало, а далі потекла вода. Закрутив — не тече. Навіть не капає!

— Велике вам спасибі, Васю! — дякує мама. — Не поспішайте, поснідаєте з нами.

— Кориетуйтеся на здоров'я, — відповів слюсар. — А за запрошення дякую: я вже поснідав, та й на роботу час.

І пішов собі, задоволений, що людям допоміг у біді.

80

об

ЗВІДКИ ВЗЯЛАСЯ ХМАРКА

Галина Семенівна все ще була тут. Вона помітила, що Наталя милується її золотавими, акуратно вкладеними косами, спитала:

— І ти хочеш носити коси?

— Хочу,— зітхнувши, сказала Наталя.

— Поки в школу підеш, у тебе теж виростуть. Тобі скільки років?

— П'ять — шостий,— швидко відповіла дівчинка.

— О, виходить, скоро ученицею будеш! Підеш до мене в школу?

— У вас є школа?

— Є... Школа, звичайно, не мені належить, просто я там працюю.

— А що ви робите в школі?

— Діток навчаю.

— Ви — вчителька?— несміливо вирвалось у Наталі.

— Так, вчителька.

Наталя зніяковіла. Їй вперше доводилось отак-от бачити вчительку і навіть розмовляти з нею. Дівчинка думала, що всі вчителі завжди такі серйозні, сердиті. А ця ось посміхається і навіть пустотливо скуйовдила Наталі її чорне густе волосся.

— А чому ви навчаєте діток?— вже сміливіше запитує вона.— Читати й писати?

— Вірно. Але не тільки — читати й писати.

— Що ж іще?

— В школі діти дізнаються про все, що їх оточує.

— А про що саме?— допитується Наталя.

— Яка ж ти й цікава!— засміялася вчителька.—
Ну... Он бачиш, хмарка по небу пливе? О-он, така бі-
ла, кучерява?

— Бачу.

— А звідки вона взялася?

— Не знаю. А звідки?— в свою чергу запитує Наталя.

— Ось, дивись, чайник закипів, і над ним також малесенька хмарка. Що то таке?

— Пара.

— Так. А ота хмаринка в небі — теж пара. Сонце нагріло воду в річці чи в озері, вода стала парою й піднялася в небо, зробилася хмаркою. А потім ця хмарка впаде на землю дощем.

— І знов буде вода!

— Вірно. А як хмарка об хмарку блискавки ви-кресують і від чого буває грім — знаєш?

— Ні. А як?

— А куди сонце на ніч ховається й де беруться зірки в небі?.. Чому он зараз листя на деревах жовтіє й опадає, а навесні знов виростає?

— Не знаю.

— А як хліб росте, знаєш?

— Я знаю, як ростуть квіти. Ми з мамою їх посіяли, і вони виростили!

— І хліб також сіють, і він росте.

— Як він росте?

— От про все це і ще багато про що ти дізнаєшся в школі.

— Ой, цікаво як!— застрибала Наталя.— Я піду до вас у школу. А як виросту, тоді сама вчитиму діток, буду вчителькою.

— Захочеш — будеш і вчителькою,— сказала Галина Семенівна.

20

ЯК ДЯДЯ ФЕДЯ ТЕПЛО ДАЄ

Пішла Наталя з татом прогулятися по місту і змерзла. З татом завжди так, бо він ні побігає, ні пограється. Йде собі поволеньки, все про щось думає. А то ще стане — дерева розглядає, будинки...

Повернулися вони додому, а в квартирі затишно, тепло. Наталя питає:

— Чому в тій квартирі, де ми раніше жили, мама щодня топила пічку, і у нас бувало холодно? А тут вона не топить, і завжди тепло. Тату, чому?

— А ти дядю Федю знаєш?— спитав її тато.

— Того, що в підвалі живе? Знаю!

— Він живе в квартирі якраз над підвалом. А в підвалі працює.

— А що він там робить?

— Дядя Федя — кочегар. Він опалює всі квартири в нашому будинку.

Наталя недовірливо кивнула головою:

— Еге!.. Та він ні разу в нашій квартирі й не був!

— А йому й не треба у нас бувати.

— А як же він опалює?

Зітхнув тато — видно, не хотілося йому знов іти, — а тоді й каже:

— Хочеш, підемо у кочегарку та й подивимось, як це він робить?

— Хочу! Ходімо подивимось!

Вони вийшли з квартири, поминули один під'їзд і зайшли в двері кочегарки. Спустилися по сходах — там ще одні двері. Тато пхнув їх, а вони не відчиняються.

— Бач!—сказав він.— Ми до дяді Феді в гості, а його немає дома.

— А він ось іде!— почули вони згори густий добродушний бас і побачили кочегара, що спускався по сходах.— Ви щось хотіли?

— Та ось ми з Наталею до вас. На екскурсію, чи що...

— Дядю Федю!— ки-
нулась до кочегара Ната-
ля.— Покажіть, як ви опа-
люєте нашу квартиру.

— А-а-а!.. Це можна.

Дядя Федя одімкнув
двері, і всі вони зайшли в
кочегарку — простору під-
вальну кімнату. Хоч Ната-
ля не побачила тут жод-
ного вікна, проте в коче-
гарці було видно, як удень:

вона освітлювалась великою лампою під скляним ковпаком, почепленою на стелі. Стіни кочегарки — чисті, побілені, а вздовж них — червоні труби, товсті, тонші й зовсім тоненькі. В кімнаті стояло рівне приглушене гудіння.

— Навіщо стільки труб?— спитала Наталя.

— По них вода йде, і газ теж.

— А навіщо вода?

— Як навіщо?.. Он під тією стіною стоїть піч, бачиш?

Наталя побачила велику прямокутну піч і зрозуміла, що то за гудіння стоїть в кочегарці: гуде вогонь у печі.

— Зверху в піч вмазано котел, а під котлом — газові горілки. Ось іди поглянь,— сказав кочегар.

Наталя заглянула в піч через кругле вічко, проблене у залізних дверцятах. Вона побачила три довгі горілки з багатьма дірочками. З кожної дірочки вивірився тоненький струмінь блакитного вогню. Наверху, під самим котлом, ці вогники зливалися в одне жовте полум'я.

— Ото я пустив газ і запалив горілки,— казав далі кочегар.— Полум'я нагріває воду в котлі. А он там у мене насос,— дядя Федя показав на залізний бак, від якого також відходили труби.— Насосом по отих трубах гаряча вода піднімається в квартири. А в кожній кімнаті є батареї, під вікнами стоять.

— Я знаю,— сказала Наталя.— Вони гарячі!

— Отож вони через те й гарячі, що туди гаряча вода по трубах заходить. А від батарей нагрівається повітря — от і тепло в кімнаті.

— Тепер я знаю!— радіє Наталя.

— Ну, от і добре,— задоволено каже кочегар і, поглядаючи у кругле вічко, покручує якийсь кружок нижче дверцят. А Наталя така цікава — нічого не пропускає! Побачила вона та й питає:

— Навіщо ви крутите?

— Бачиш, вогонь також дихає. Йому, як і тобі, чисте повітря потрібне. Якщо я покручу кружок в оцей бік — повітря заходить більше і вогонь горить сильніше. А ось я покручу в протилежний бік, а ти дивись, що буде з вогнем...

Наталя побачила, як вогонь поступово стає чадним, немичним — от-от згасне.

— Ой, він задихнеться!— скрикнула дівчинка.— Дайте я скоріше пушу йому повітря!

Кочегар засміявся:

— Ну-ну, пусти йому повітря.

Наталя покрутила кружок в другий бік — і вогонь загудів дужо, весело.

— Досить. Отак буде якраз,— сказав кочегар.

Наталя з жалем випустила з рук залізний кружок. Очиці її блищали проти вогню і самі здавалися двома жаринками.

— Спасибі вам,— подякував тато.— Ходімо, Наталю, додому.

В кімнаті Наталя зразу ж кинулась до батареї, приклала руку.

— Ой, гаряча яка! Кочегар дядя Федя — добрий, багато дає нам тепла!

МОНТЕР ВИРУЧАЄ ІВАНКА

сь і повечоріло.
— Сідай уже, почитаю тобі казку,— каже мама.— Тільки слухай уважно, не крутись.
«...Йде Іванко лісом. Страшно йому: кругом темно, ліс гуде. Коли ж чує...»

І враз в усій квартирі погасло світло. От досада — на такому цікавому місці!.. А Іванко? Що з ним буде?

— Тату! Швидше запали світло, а то Іванка в лісі вовк з'їсть! — просить Наталя.

Взяв тато кишеньковий ліхтарик, покладав вимикачами — нема світла.

— Це,— каже,— мабуть, не в квартирі. Треба електромонтера шукати.

Наталя згадала раптом:

— Тату! А Юра — він живе аж у то-ому, найдальшому, під'їзді,— так він казав, що його тато — монтер на... якійсь станції.

— На електростанції?

— Еге!

— Ану, піду пошукаю Юриного тата.

Через часинку тато повернувся, а з ним чоловік з круглою сумкою. «Юрин тато, електромонтер»,— догадалась Наталя.

— Так ви кажете, в усій квартирі одразу погасло світло?— питає монтер.

— Так.

— Виходить, вимикачі в порядку. Треба пробки перевірити. Дайте, будь ласка, стілець.

Присвічуючи собі ліхтариком, монтер вийшов на площадку, став на стілець і одімкнув невеличку шафочку, що була високо в стіні. Відчинив дверцята, а в шафі тій — ой-ой-ой! Все рубильники, якісь блискучі пластинки, натягнуті дротинки, а між усім цим — білі фарфорові пробки. Монтер вимкнув рубильник, тоді викрутив одну пробку, оглянув, закрутив на місце. Викрутив другу, теж оглянув і сказав:

— Оце вона й є.

Він розкрив свою валізку, дістав звідти нову пробку, вкрутив її, ввімкнув рубильник—і в квартирі скрізь засяяло світло!

Подякував тато електромонтерові, і він пішов. Наталя його гаразд і не роздивилася. Встигла тільки помітити великі, грубі і, мабуть, дуже сильні руки, що стриміли з рукавів темної куртки монтера. От би їй отакі вмілі, сильні руки!

— Дочитаємо тепер, що ж трапилось з Іванком,— нагадала мама.

Ой, скільки страшних пригод пережив Іванко, поки, зрештою, вибрався з лісу!

Наталя полегшено зітхнула.

— Добре, що Юрин тато швидко світло ввімкнув — правда, мамо?

— Правда,— погодилась мама.— Бо все зле в пітьмі ховається. А монтер ввімкнув світло, розігнав пітьму — і виручив Іванка.

Наталя ще погралася, попила молока і — в ліжку. На вулиці вже було тихіше, ніж удень, і дівчинка почула, як під вікнами будинку щось отак: шарк... шарк... шарк... Шарже на те, наче з казки про Іванка під їхні вікна прийшов велетень і міряє тротуари важкими кроками: шарк... шарк...

Хотіла Наталя розпитати маму або тата, що то воно таке, та не встигла — заснула. Їй снилося, мовби велетень посадовив її собі на долоню й піднімав аж до самісіньких хмар! Було страшно й радісно.

Ранком Наталя прокинулась, надворі ще темно, а під вікнами знов чути: шарк... шарк... шарк...

— Тату, що то?

Тато прислухався, таємниче підморгнув до Наталі й каже:

— Скоріше одягайся та снідай. А тоді вийдемо на вулицю й подивимось, що то воно таке.

Вже розвиднілося, коли Наталя разом з татом вийшла в двір. Вона зупинилася і здивовано скрикнула:

— Ой, снігу скільки!

Справді, сніг, мабуть, йшов усю ніч, бо понамітало його кучугурами — синьо-білого і такого чистого, що від нього навіть пахло чистотою!

Як побачила це Наталя, то зразу ж забула про все інше. Вона метнулася в квартиру, винесла свою маленьку лопаточку і давай набирати нею сніг та розкидати на всі боки.

Тато зупинив її:

— Ти бачиш, як доріжка попід будинком гарно розчищена та ще й підметена?

— Бачу.

— Так навіщо ти знов накидаєш?

— Я граюся. А хіба не можна?

— Не можна. Він дізнається — попаде нам!

— Хто дізнається?

— Той, хто позамітав.

— А хто позамітав?

— А це все він, той самий... Он, чуєш?

І Наталя знов почула, як десь у тому кінці двору: шарк... шарк...

Очі дівчинки розширилися від страху й цікавості. Вона смикнула тата за пальто, пошепки попросила:

— Ходімо подивимось.

Потихеньку крадеться Наталя попід будинком, щоб не сполохати того, хто ото шаркає. Оглянеться на тата, посвариться пальцем — мовляв, тихше йди, не рипи ботинками!— і знов крадеться.

Раптом зупинилася вражено:

— Та це ж... це ж дідусь Трохим Павлович! Він, як ще снігу не було, пісок нам привозив, щоб гратися!

Це й справді був двірник Трохим Павлович. Вусатий, з незмінною кученькою люлькою в зубах, він поволі переступав уздовж щойно розчищеної доріжки і розмірено, широко помахував мітлою: шарк... шарк... Наталя покинула тата, побігла.

— Дідусю! Я вам поможу!

Двірник обіперся на мітлу, вийняв з рота люльку, витер білі від інею вуса.

— Помагати хочеш?

— Еге!

— От розумниця! Ну, давай разом працювати. Отут-о ставай, набирай лопаточкою сніг і кидай аж отуди на кучугуру. Отак, отак. Молодчина!

Скоро до Наталі приєдналося ще кілька хлопчиків і дівчаток. Незабаром діти з допомогою двірника розчистили від снігу весь під'їзд.

— Бач, які хороші у мене помічники!— підхвалявав їх Трохим Павлович.— А я тепер підмету — і буде у нас повний порядок!

Наталя підбігла до тата збуджена, розчервоніла.

— Я анітрішечки не стомилася!— похвалилася вона.— Тільки жарко стало. Я тепер завжди помагатиму дідусеві Трохиму Павловичу.

— Це добре,— сказав тато.— А ще знаєш, як ти можеш йому допомагати?

— Як?

— Коли граєшся — не насмічуй, не кидай лушпиння, папірців.

— Гаразд.

— Тоді Трохимові Павловичу буде менше роботи, і подвір'я наше стане ще чистішим, кращим.

ШОФЕР НЕ ТІЛЬКИ «БУБЛИКА» КРУТИТЬ

Надходив Новий рік. Люди несли додому зелені ялинки, різні прикраси до них, коробки з іграшками.

Наталя також зібралася з татом іти купувати ялинку. А їхній сусід Петро Платонович каже татові:

— Не йдіть. Я завтра їхатиму в колгосп. А там у них свій ліс, і ялинок тих — скільки хочеш! Виберу вам і собі найкращі та й привезу. А якщо хочете — разом поїдемо.

— Тату, поїдемо! Давай поїдемо! — залементувала Наталя.

— А тобі чого їхати? Змерзнеш на машині.

— Ні, не змерзну! От побачиш.

— Можна і їй, — сказав Петро Платонович. — Ми всі в кабіні всядемо, не буде холодно...

А другого дня Петро Платонович заїхав за ними на грузовику. Машина у нього велика, кабіна простора: і шофер сів, і Наталя, і тато, і ще б хто-небудь міг сісти.

Завів Петро Платонович мотор, машина загула. Потяг на себе важіль з чорною блискучою кулькою — поїхала машина.

Цікаво Наталі поряд з шофером. Сидить вона і уявляє, що не Петро Платонович, а вона сама покручує кругле кермо, схоже на колесо від дитячого велосипеда, переключає швидкість. На щитку перед нею стрілочки якісь коливаються.

— Це годинники?— питає Наталя.

— Ні,— каже шофер.— Оця стрілочка показує, скільки у баку є бензину. А ота — з якою швидкістю ми їдемо.

— Гарно бути шофером! Весело!— захоплено каже Наталя.

Петро Платонович усміхається:

— Ти думаєш, шоферу тільки й роботи, що бублика крутити?

— Якого бублика?

— А оцього,— і Петро Платонович легенько стукнув долонею по керму.

— А що ж іще треба робити?— запитала Наталя.

— Щоб машина їздила, її треба доглядати: купати, змашувати, напувати бензином. Коли щось зламається — полагодити. А все це робити не так легко й просто, як нам з тобою про це побалакати...

За розмовами Наталя незчулася, як проїхали сосновий ліс за містом. Он уже попереду село. Будиночки в селі маленькі і одноповерхові. А ось цей, до якого вони підїхали,— великий, цегляний, як у місті.

— От ми й приїхали,— сказав Петро Платонович.— Тут колгоспна контора.

Поки Наталя й тато побули трохи в конторі, колгоспники розвантажили машину. Потім і шофер зайшов до контори, сказав:

— А тепер продайте нам по ялинці.

— Цього добра у нас вистачить!— відповів один з чоловіків.— Учора саме ліс розчищали... Заплатіть гроші касиру, а ялинки самі виберете.

Заплатили вони й поїхали назад тією самою дорогою. В лісі на просіку звернули. Проїхали трохи просікою. Глянула Наталя, а попереду величезна купа ялинок лежить.

— Ну, Наталю, вибирай, яка на тебе дивиться,— каже Петро Платонович.

— Так вони всі на мене дивляться!— розгублено відповідає дівчинка.

І справді, вибрати було нелегко: одна ялинка гарна, а друга ще краща!

Нарешті, з допомогою тата Наталя вибрала собі дуже красиву ялинку: рівненьку, гіллясту і таку зелену, що коли дивишся на неї, то забуваєш про мороз і сніг, здається, що зараз — весна.

Вони вже збиралися їхати додому, як шофер оглянув колеса грузовика і тихенько свиснув.

— Щось трапилося? — стурбовано спитав тато.

— Доведеться колесо замінити, — відповів Петро Платонович. — Ось це спустило.

Він витяг з ящика під кузовом якусь машинку з довгим товстим гвинтом і ручкою, підставив під грузовик поблизу колеса і почав крутити ручку.

— Що це у вас? — запитала цікава Наталя.

— Домкрат... Щоб грузовик піднімати.

Наталя стояла й ждала, коли підніметься грузовик. Шофер і тато довго поперемінно крутили ручку домкрата, а піднялася не вся машина, а тільки одне колесо.

Після цього шофер дістав ключ, відгвинтив гайки, скинув колесо, а друге — запасне — поставив на його місце.

Поки міняли колесо, поки домкратом знов опускали його на землю, Наталя аж змерзла. А шоферові й татові, видно, було жарко. Тато розстебнувся і важко дихав. А Петро Платонович весь просто парував на морозі!

І коли знов усілися в кабіні машини і поїхали, Наталя подумала: «Справді, бути шофером — не так уже й легко. Але все одно цікаво!»

ТРЕБА ВИКЛИКАТИ ЛІКАРЯ

Наталя захворіла. Не тоді, як їздила в ліс по ялинку, а пізніше.

Що з нею трапилось, питаєте? А от слухайте.

У шофера Петра Платоновича є два хлопчики: Сашко і Льоня. Гарні такі хлопчики, тільки пустуни великі.

Якось Наталя вийшла у двір на гірку з своїми санчатами. А там Сашко і Льоня без санчаток — вони свої поламали. Подивився Сашко, як Наталя з гірки на своїх санчатах спускається, і раптом каже:

— А отак ще краще спускатися!

Сів у шубці на лід і спустився.

Тоді й Наталя покинула свої санки і давай прямо на шубці з гірки спускатися. А інколи шубка підвернеться — на штанцях з'їде.

Так вона спускалася, поки мама покликкала обідати. Лиш тоді відчула, що штанці мокрі і вона аж зубами цокотить від холоду.

А вночі почала кашляти.

Вранці мама поставила їй під руку градусник, потім подивилась на нього й каже:

— Бач, тридцять вісім.

— Нормальна?— питає Наталя.

— Де ж там нормальна! Лікаря треба викликати.

Нагримала мама на доньку, щоб не спускалася з гірки без санчат, і поклала її в постіль.

А згодом прийшла Лідія Миколаївна, що її квартира якраз над Наташиною. Маленька така, чорноока,

підстрижена коротко — більш на дівчинку схожа, а не на дорослу тьотю.

Привіталася Лідія Миколаївна, поставила на стілець валізку, роздяглася. І побачила Наталя, що під пальтом у неї — білий халат.

— Ну, де тут у вас хвора?

А Наталя їй:

— Лідіє Миколаївно, хіба ви — лікар?

— Лікар.

— А я й не знала.

— Тепер знатимеш.

— Ви... уколи теж робите?

— Кому треба — роблю. Особливо тим, хто п'є і не слухається старших.

— Мені не треба!

— А ось я зараз подивлюся: треба чи не треба.

Скинула лікарка з Наталі сорочку, вийняла з валізки чорну трубочку. Одним кінцем ту трубочку собі до вуха приставила, другим — Наталі до спини. Потім до грудей. Та все просить:

— Дихай... Ще... Дужче дихай... Ану, покашляй.

Вислухала Наталю, подивилася горло, написала щось на папірці. Каже мамі:

— Ось вам рецепт. Пілюлі даватимете їй через кожні чотири години, а мікстуру — три рази на день.

— Мікстура — це водичка? — питає Наталя.

— Так, водичка.

— Вона гірка-а-а, — пхикає дівчинка.

— Нічого, що гірка. Треба пити, коли застудилася, — відповідає лікарка і знов до мами: — А увечері поставите гірчичники.

— Не хочу гірчичники, вони пектимуть! — вередує Наталя.

— Що ж поробиш, доведеться потерпіти, — каже Лідія Миколаївна. — А надалі, щоб не доводилося пити

пілюль і прикладати гірчичників,— треба слухатись маму, не спускатися з гірки на штанцях...

Наталя попила гіркої водички, пілюль — і за кілька днів одужала.

Тепер вона лікує свою ляльку і ведмедика з одірваним вухом: ставить їм гірчичники, компреси, поїть мікстурою. Тільки трубочки у Наталі нема — отієї, що нею Лідія Миколаївна хворих вислуховує. Доводиться поки що користуватися катушкою з-під ниток.

НІНОЧЧИН ТАТКО

Локи Наталя хворіла, і зима вже минулася. Сонечко пригріло — сніг куди й подівся! Тільки там, де він лежав кучугурами, ще лишилися острівці брудної криги. Тепер двірник Трохим Павлович сколював ту кригу важким ломом, щоб вона швидше потанула.

Було по-весняному тепло, і Наталя з дівчатками будувала дім з піску. Порядкувала всім білява непосидюча Ніночка.

— Та не так! Отут треба двері! — раз по раз покрикувала вона на подружок. І коли хтось намагався сперечатися, Ніночка тут же додавала: — Мій тато — будівельник, і я краще знаю.

Наталя не зовсім розуміла, що таке будівельник, і спитала:

— А що твій татко робить?

— Як — що? — здивувалась Ніночка. — Будує!

— Як оце ми?

— Ні! Він будує справжні будинки. Хочеш, я тобі покажу?

— Хочу.

— Ходімо.

Мама не дозволяла Наталі виходити з двору. Але Ніночка — старша, з нею, очевидно, можна.

Вони вийшли через ворота на вулицю. Там, сюди й туди, снували автомобілі, оглушливо тріскотіли мотоцикли. Дівчатка насилу вибрали зручну хвильку, щоб перебігти на той бік вулиці. Проминули магазин «Води — морозиво», і тут Ніночка схопила Наталю за руку, задерла голову догори:

— О-он де мій татко.

Наталя побачила перед собою великий будинок з червоної цегли. Він був ще не закінчений. Позад будинку то в один, то в другий бік пересувалася якась башта з кабіною, в кабіні сидів чоловік. А величезна залізна рука наверху башти несла на будинок важку бетонну плиту.

— Що то?— трохи злякано спитала Наталя.

— Баштовий кран. Він такий сильний — що завгодно понесе!

— А твій татко — там, у кабіні?

— Та ні ж! Он де він, стіну викладає.

Аж тепер Наталя помітила чоловіка в синьому фартусі. Він набирав маленькою трикутною лопаточкою розчин і накидав його зверху на стіну. А далі візьме цеглину й покладе на розчин, візьме й покладе, а лопаточкою одночасно проведе збоку по цеглині, підбере зайвий розчин. І так швидко, так спритно працює обома руками, що й не второпаєш, як і що він робить. Тільки помітно, що стіна в тому місці, де він стоїть, росте та й росте вгору.

Там же ходили дівчата в заляпаних глиною комбінезонах.

— А оті тьоті що роблять?— запитала Наталя.

— Вони таткові допомагають — цеглу на ношах підносять, розчин у коритах...

Наталя, мабуть, ще б довго дивилася, як Ніноччин татко буде справжній великий будинок, але тут Ніночка склала долоні трубкою і щосили гукнула:

— Татку-у-у!

Він одірвався од роботи, перегнувся вниз, побачив дівчаток і зовсім не сердито нагримав:

— Ви чого тут ходите? Біжи, Ніночко, додому, я скоро на обід прийду!

Дівчатка неохоче пішли.

— Твій татко може що завгодно побудувати?— розпитувала Наталя.

— Атож!.. Ти була в театрі?

— Я туди на ялинку ходила.

— Правда ж, гарний театр?

— Гарний.

— Його мій татко будував!.. А в новій дитячій лікарні ти була?

— Була. Мені там тьотя лікар зуб вирвала.

— Навіщо?

— Він заважав новому рости. А тепер не заважає. Ось, диви!

— Умгу.

— Тобі теж виривали?

— Ні, у мене самі випали і вже вирости. А лікарню також татко побудував. І той будинок, в якому ми живемо.

— Наш будинок?— здивовано й водночас недовіжливо перепитала Наталя.

— Авжеж!

— А тут що він ото будує?

— Школу. Татко казав, що її до осені закінчать, і я піду вчитися в оцю нову школу. А потім і ти сюди ходитимеш.

— Ой, у нас буде найновіша школа, правда?— раділа Наталя.— І зовсім, зовсім близенько!

І вона ще раз обернулася, щоб поглянути на Ніночиного татка, який уміє будувати не іграшкові, а справжні театри, лікарні, школи.

ЧАРІВНА ПАЛИЧКА

Так, розмовляючи, дівчатка дійшли до перехрестя, де їм треба було переходити на той бік вулиці. Та як тут перейдеш, коли машини безперервно йдуть і йдуть одна за одною!

Аж ось одна машина проїхала, а друга ще далеченько.

— Біжімо!— гукнула Ніночка і щодуху пустилась через вулицю.

Наталя кинулась услід, та раптом побачила, що прямисінько на неї біжить автомобіль! Вона перелякано скрикнула, зупинилася, кинулась назад. А тут на неї мчить інша машина! Дівчинка вже зовсім розгубилася, затулила долонями очі й присіла посеред дороги.

Ту ж мить різко засюрчав міліцейський свисток, пронизливо скригнули гальма автомобілів. Перелякану Наталю хтось узяв за руку. «Невже машина не наїхала на мене?» — здивувалася Наталя і неспіливо підвела голову. Вона побачила над собою стривожене обличчя в кашкеті з червоним околицем.

— Я не хочу в міліцію,— пролепетала дівчинка.

— А тебе ніхто й не збирається туди вести,— суворо сказав міліціонер.

Він одвів Наталю назад на тротуар.

Рух на вулиці відновився. Міліціонер, все ще тримаючи Наталю за руку, спитав:

— Ти де живеш?

— Там,— кивнула Наталя через вулицю.

— В тридцятому?

Наталя не зрозуміла.

— В отому будинку?— перепитав міліціонер.

— Умгу.

— Так ми ж з тобою сусіди!— вже усміхаючись, сказав він.— І я там живу... Чия ж ти? Хто твій тато?

Наталя сказала.

— От бачиш. У такого тата — отака неслухняна донька!.. Ходімо, я переведу тебе на той бік.

— Я слухняна,— заперечила Наталя, йдучи за руку з міліціонером.

— Хіба тобі тато чи мама дозволяли самій на вулицю виходити?

— Я була з Ніночкою. А вона сама побігла.

— Це подружка твоя?

— Умгу.

— Погана вона подружка, якщо покинула тебе.

Наталя змовчала.

Міліціонер довів її до воріт і сказав:

— Ніколи не треба бігти через вулицю. Якщо вже вийшла на дорогу і бачиш, що перейти не встигнеш, — зупинись, пережди, поки машина проїде, тоді спокійно переходь. Зрозуміла?

— Зрозуміла, — тихо відповіла Наталя.

— А взагалі, без тата й мами не виходь на вулицю. Ти ще маленька, можеш під машину попасти...

Наталя ще постояла біля воріт і кілька хвилин спостерігала, як міліціонер, ставши на перехресті, регулював рух машин і пішоходів. Підніме вгору свою чарівну смугасту паличку — і всі машини враз зупиняться. Повернеться, покаже паличкою — і машини завертають у той бік. Дуже цікаво!

Дома Наталя не розповіла про свою пригоду на вулиці ні мамі, ні татові. Вона тільки спитала за обідом:

— Мамо! А тьоті бувають міліціонерами?

— Мабуть, бувають, — неувважно відповіла мама.

— І оті смугасті палички, яких усі машини слухаються, їм теж дають?

— Звичайно.

Наталя живо уявила себе із смугастою чарівною паличкою на перехресті вулиць. Покажеш паличкою — всі машини слухняно повертають. Покажеш у другий бік — машини туди їдуть.

А он малюки з дитячого садочка хочуть перейти вулицю — треба ж їм допомогти! Наталя підняла паличку вгору — і всі до одної машини зупинилися, перехрестя вільне. Сміливо переходьте, малюки!

Он яка гарна робота у міліціонера-регулювальника!

ХТО ШВИДШЕ ВИРОСТЕ

Вже добре припікало сонце. Наталя гуляла без пальта.

Чує, кажуть: у дворі збори будуть.

Зібралися дорослі, і Наталя туди побігла — подивитися, що ж то за збори.

Дорослі говорили багато, дівчинка всього й не добрала. Зрозуміла тільки, що всі хочуть, щоб у їхньому дворі були порядок і чистота, щоб тут росли дерева та квіти.

А другого дня заходилися прибирати, грядки для квітів скопувати. І Наталя помагала дорослим: цілу грядку грабельками заскородила!

Аж ось заїхала в двір вантажна машина, а в кузові — повно маленьких дерев.

Знесли з грузовика деревця. Кербуд питає дідуса, що живе в сусідньому під'їзді:

— Захаре Івановичу! Ви ж, здається, агроном-садовод?

— Не здається, а так і є.

— Так ви, будь ласка, простежте, щоб оці деревця посадили як слід.

Захар Іванович оглянув деревця, розіклав їх на окремі купки.

— Оце, — каже, — клени та каштани. Посадимо їх побіля огорожі. Берізки ростимуть у нас отак рядочком понад квітниками. А яблуньки, вишні та абрикоси висадимо ще ближче до будинку, прямо на квітниках.

— Правильно!

— Так буде гарно,— схвалили люди.

Захар Іванович показав, де кому копати ямку, роздав деревця. Всі вже одержали по деревцю, а в саду вода лишилося ще одне. Він помітив біля себе Наталю, каже до неї:

— А цю яблуньку ми з тобою удвох посадимо. Це буде твоя яблунька, гаразд?

— Добре!— зраділа Наталя.

Садовод викопав глибоку круглу ямку. Наталя теж спробувала копати, але у неї чомусь нічого не виходило: не лізе лопата в землю — і край!

— А ти не сумуй,— заспокоїв дівчинку садовод.— Підростеш, руки твої зміцніють і все зможуть робити. А зараз подерж отак над ямкою деревце, а я засиплю його землею... Обережніше, не придавлюй до дна ямки, бо так можна корінці пошкодити!.. Отак, легенько притримуй,— приказував садовод, засипаючи ямку.— Деревце — воно живе, з ним треба поводитись обережно, ласкаво...

Захар Іванович притоптав землю навколо деревця, випростався.

— Ось і є у тебе яблунька,— сказав він.— Тільки її треба доглядати.

— А як доглядати?

— Обкопувати, стовбурець побілити. І щовечора поливати. А яблунька за все це віддячить тобі соковитими червонобокими яблуками.

— Добре,— пообіцяла Наталя.

Увечері дівчинка набрала води в своє маленьке відерце і вилила під яблуньку.

— Ось уже й полила!— сказала вона.

— Е-е, цього їй замало,— заперечив тато.— Таких відерець треба хоч з п'ять принести.

— Так я можу й ще полити!— заметушилася Наталія. Вона знов наповнила відерце і вилила воду під яблуньку.

— Оце буде два...

Ще одне принесла:

— Уже три...

Ще одне:

— Чотири...

І нарешті:

— П'ять!

— От і досить,— сказав тато.—

Яблунька напилася досхочу. Тепер поллеш її ще завтра.

Наталя полила яблуньку і другого дня, й третього. А потім ще, й ще... І саме, коли вона поливала, підійшов Захар Іванович. Він уважно, мов лікар дитину, оглянув маленьке деревце, похвалив Наталю:

— Добре доглядаєш! Яблунька твоя — найкраща.

Наталя, звичайно, знала: найкраща ця яблунька тому, що посадили вони її разом з дідусем-садоводом. Але про це вона тільки подумала, а сказала про інше:

— Гляньте, дідусю, на ній уже є зелені листочки. Малюсінькі-малюсінькі!

— Ага, росте наша яблунька, росте!— задоволено сказав садовод.— От будеш доглядати її і змагатися, хто з вас швидше виросте.

Скоро свято?— допитувалася Наталя.
— Завтра. Одну ніч переспиш — і буде свято,—
відповів тато.

— І парад завтра?

— І парад.

Наталя зраділо схопила свій червоний прапорець і вибігла на подвір'я. Тут, як і на вулиці, скрізь було чисто, прибрано. Тільки на вулиці красивіше: там і барвисті плакати на балконах, і великі прапори, і зовсім малесенькі, різнокольорові — на дротах через усю вулицю...

Завтра свято — Перше травня!

Наталя поглянула, чи хоч трішки підросла за ніч її яблунька, і побігла до подружок.

Коли це хтось гукає:

— Листоноша йде!

Оглянулась Наталя, дивиться — знайома дівчина Оля з їхнього будинку. Мабуть, Оля недавно листоношею стала. Раніш Наталя не раз бачила її у звичайному пальті чи платті. А зараз вона — в куртці з металевими гудзиками і форменому береті, а через плече у неї — велика чорна сумка, що аж розбухла від газет, журналів та листів.

І діти, й дорослі враз обступили Олю, питають навперебій:

— Олю, що там для мене є?

— Будь ласка, візьміть журнал.

— Тьотю Олю, а нам?

— Вам — газета. На, однеси додому... А вам ось лист.

— А мені нема?

— Вам ще пишуть,— жартує Оля і звертається до Наталі:— Твій тато дома?

— Дома.

— Це добре. Тут йому пакет з Москви, треба, щоб розписався.

Наталя чимдуж помчала попереду Олі, постукала в двері. Замок цокнув, і на порозі став тато.

— Вам пошта,— сказала Оля.

— Будь ласка, зайдіть.

Тато розписався в книзі за пакет.

— Ще ось дві телеграми і три листівки.

— Дякую.

— А це тобі, Наталю, — і Оля подала Наталі тоненький дитячий журнал в барвистій обкладинці.

Листоноша попрощалася й пішла. Наталя зразу ж почала переглядати малюнки в журналі, а тато й мама заходилися читати листівки і телеграми. Читають та радіють:

— Глянь, з Києва!

— А це — з Білорусії, від тьоті Галі і маленького Колі. Наталю, ти пам'ятаєш їх?

— Пам'ятаю.

— А ось телеграма від мого кавказького друга Ахмета, — говорить тато.

— Це все Оля в сумці принесла! — каже Наталя.

— Вірно, — погоджується тато. — Така вже у неї гарна робота — у сумці людям радість приносити.

Наталя сіла за свій маленький столик, щоб теж написати листа. Вона поклала перед собою аркуш паперу, взяла олівець для малювання. Довго старалася, поки вивела нерівними друкованими буквами:

«ЗДРАСТУЙТЕ, БАБУСЮ І ДІДУСЮ! ВІТАЮ
ВАС З СВЯТОМ»

І замислилась: «Що ж іще написати?» У неї стільки всяких новин — і за день не опишеш! Хоч би й те, що живуть вони тепер у новому будинку і у них такі гарні сусіди: про що їх не попросиш — ні в чім не відмовлять, завжди допоможуть...

— Тату! Оці всі люди, що живуть у нашому будинку, для нас усе-все роблять, правда ж? — спитала вона.

— Вони роблять не тільки для нас, — сказав тато. — Двірник для всіх прибирає в дворі, лікар всіх лікує, будівельник для всіх будинки споруджує... Всі люди щось роблять для інших і для нас теж.

— А ми що?

— І ми з тобою не лишимося перед ними в боргу: напишемо про всіх цих людей книжечку для їхніх діток. Хлопчики та дівчатка прочитають нашу книжку й дізнаються, як хороші у них тата, мами, старші брати і сестри, дідусі й бабусі; як потрібна всім їхня робота.

— Давай скоренько напишемо про них книжку! — нетерпляче сказала Наталя. — Щоб і про слюсаря, і про шофера, і про двірника — про всіх!.. А я, як виросту...

~~І розгублено загнулася.~~

— Тату! А ким же я буду, як виросту? Яка робота — найкраща?

— Виростеш, скінчиш школу, тоді й вибереш собі роботу до душі. Всяка робота хороша, якщо вона приносить людям користь і радість.

00

ЗМІСТ

На нову квартиру	3
Кран зіпсувався	4
Звідки взялася хмарка	8
Як дядя Федя тепло дає	11
Монтер виручає Іванка	16
Хто шаркає?	19
Шофер не тільки «бублика» крутить	23
Треба викликати лікаря	27
Ніноччин татко	31
Чарівна паличка	35
Хто швидше виросте	39
Радість у великій сумці	43
«А що ми робимо?»	46

МАЛЮНКИ Г. ТУЛЬЧЕВСЬКОЇ

ДЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Бабанський Філіпп Дмитрівич. КТО ЖИВЕТ В НАШЕМ ДОМЕ?

Рассказы

(На українском языке)

Редактор С. В. Буцень. Художній редактор С. А. Іпатьєва. Технічний редактор В. І. Дмухар. Коректор Т. О. Крижна. Здано на виробництво 19.11.1962 р. Підписано до друку 29. IV. 1962 р. Формат 70×90^{1/16}. Фіз. друк. арк. 3. Умовн. друк. арк. 3.51. Обл.-вид. арк. 2.36. Тираж 65 000. Зам. № 166. Ціна 16 коп. Дитвидав УРСР.

Київ, Кірова, 34.

Друко-хромолітографія «Атлас» Головоліграфвидаву Міністерства культури УРСР.
Львів, Зелена, 20.

16 коп.

А И Т В М Д А В